

Nr 33

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.; given Stockholms slott den 19 december 1963.

Kungl. Maj:t vill härmed under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);
- 2) förordning angående ändrad lydelse av 9 § 2 mom. och 11 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt; samt
- 3) förordning angående ändrad lydelse av anvisningarna till 12 § förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås höjning vid inkomsttaxeringen av maximibeloppet för extra avdrag för nedsatt skatteförmåga. Nuvarande högsta avdragsbelopp är 3 000 kr. Förslaget innebär i princip ett maximum för sådant avdrag på 4 500 kr. Avdrag med högre belopp skall dock kunna medges sådana barnfamiljer, vilkas inkomst understiger existensminimum. Därjämte föreslås att invaliditetsersättning och invaliditetstillägg enligt lagen om allmän försäkring samt hemsjukvårdsbidrag från kommuner och landsting till vanföra och andra vårdbehövande skall vara skattefria. Slutligen föreslås komplettering av reglerna om värderingen av naturaförmåner, avseende sjuksköterskeelever m. fl., och av bestämmelserna om jämkning av sjömansskatt för sjöman, som är bosatt i Danmark, Norge eller Finland.

De föreslagna nya bestämmelserna är avsedda att träda i kraft snarast möjligt och tillämpas omedelbart därefter.

Förslag

till

Lag

om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 19 §, 50 § 2 mom. och 52 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 samt anvisningarna till 42 och 50 §§ samma lag¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

19 §.

Till skattepliktig — — — — av statsmedel;

invaliditetstillägg eller invaliditetsersättning enligt 9 kap. lagen om allmän försäkring, så ock hemsjukvårdsbidrag, som utgår av kommunala eller landstingskommunala medel till den vårdbehövande;

familjebostadsbidrag, som — — — — likartad form.

(Se vidare anvisningarna.)

50 §.

2 m o m. För fysisk — — — — kronor, bortfaller.

Finnes skattskyldigs skatteförmåga under beskattningsåret hava varit väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka den skattskyldige ägt tillgodonjuta allmänt barnbidrag, eller annan därmed jämförlig omständighet, må efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, prövningsnämndens beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med kommunalt ortsavdrag, med ytterligare ett efter omständig-

Finnes skattskyldigs skatteförmåga under beskattningsåret hava varit väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka den skattskyldige ägt tillgodonjuta allmänt barnbidrag, eller annan därmed jämförlig omständighet, må efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, prövningsnämndens beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med kommunalt ortsavdrag, med ytterligare ett efter

¹ Senaste lydelse av 19 § se 1963: 299, av 50 § 2 mom. se 1958: 296, av 52 § 1 mom. se 1961: 622, av punkterna 1 och 2 av anvisningarna till 50 § se 1957: 200 samt av punkt 3 av anvisningarna till 50 § se 1951: 422.

(Nuvarande lydelse)

heterna avpassat belopp, dock högst 3 000 kronor. Har skattskyldig på grund av jämkning vid beräkning av sjömansskatt åtnjutit avdrag för nedsatt skatteförmåga, skall avdrag, som avses i detta stycke, minskas med det belopp, varmed jämkning medgivits.

Om skattskyldigs inkomst, efter avdrag av därå belöpande skatt, på grund av nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvållad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller annan därmed jämförlig omständighet understigit vad han kan anses hava behövt till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn (e x i s t e n s m i n i m u m) må den skattskyldige jämväl, efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning där- om gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, prövningsnämndens beprövande, erhålla avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga med belopp som ovan sägs.

Skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av folkpension eller av bidrag som avses i lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn, skall — därest särskilda omständigheter icke till annat föranleda — anses hava haft sådan nedsatt skatteförmåga, varom i andra stycket förmäles.

Vad härefter — — — — — beskattningsbar inkomst.

(Föreslagen lydelse)

omständigheterna avpassat belopp, dock högst 4 500 kronor. Har skattskyldig på grund av jämkning vid beräkning av sjömansskatt åtnjutit avdrag för nedsatt skatteförmåga, skall avdrag, som avses i detta stycke, minskas med det belopp, varmed jämkning medgivits.

Om skattskyldigs inkomst, efter avdrag av därå belöpande skatt, på grund av nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvållad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller annan därmed jämförlig omständighet understigit vad han kan anses hava behövt till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn (e x i s t e n s m i n i m u m) må den skattskyldige jämväl, efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning där- om gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, prövningsnämndens beprövande, erhålla avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga med belopp som ovan sägs; dock må avdraget beträffande skattskyldig med oförsörjda barn för varje sådant barn ökas med högst 1 000 kronor. Vad i andra stycket sista punkten här ovan sägs skall därvid äga motsvarande tillämpning.

Skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av folkpension, skall — därest särskilda omständigheter icke till annat föranleda — anses hava haft sådan nedsatt skatteförmåga, varom i andra stycket förmäles.

52 §.

1 m o m. Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras en var för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst. Har vid dylik taxering avdrag, som i 46 § 1 och 2 mom.

1 m o m. Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras en var för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst.

Har vid dylik taxering avdrag, som

(Nuvarande lydelse)

medgives, helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den ena makens skattepliktiga inkomst, må bristen avräknas å den andra makens inkomst i samma kommun. Kvarstående brist, dock högst belopp motsvarande avdrag enligt 46 § 2 mom., må, med tillämpning i förekommande fall av bestämmelserna i punkt 4 av anvisningarna till 46 §, avräknas å förstnämnda makens inkomst och, där denna icke förslår, å andra makens inkomst i andra kommuner. Underskott å icke yrkesmässig avyttring av fast eller lös egendom, som uppkommit för endera maken, må avräknas från den andra makens inkomst i samma kommun av förvärvskälla av samma slag. Ortsavdrag beräknas för en var av makarna till hälften av det belopp, som i 48 § 2 mom. andra stycket sägs, dock att, om sådan del av orsavdraget helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den ena makens taxerade inkomst i hemortskommunen, bristen må avräknas å den andra makens taxerade inkomst i samma kommun. Kvarstående brist må, med tillämpning av bestämmelserna i 50 § 3 mom. andra stycket, avräknas å makarnas taxerade inkomster i andra kommuner. Avdrag som i 50 § 2 mom. andra eller tredje stycket sägs, beräknas för vardera maken för sig under iakttagande av att avdraget för makarna tillsammans icke må överstiga det i 50 § 2 mom. andra stycket angivna högsta beloppet.

(Föreslagen lydelse)

i 46 § 1 och 2 mom. medgives, helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den ena makens skattepliktiga inkomst, må bristen avräknas å den andra makens inkomst i samma kommun. Kvarstående brist, dock högst belopp motsvarande avdrag enligt 46 § 2 mom., må, med tillämpning i förekommande fall av bestämmelserna i punkt 4 av anvisningarna till 46 §, avräknas å förstnämnda makens inkomst och, där denna icke förslår å andra makens inkomst i andra kommuner.

Underskott å icke yrkesmässig avyttring av fast eller lös egendom, som uppkommit för endera maken, må avräknas från den andra makens inkomst i samma kommun av förvärvskälla av samma slag.

Orsavdrag beräknas för en var av makarna till hälften av det belopp, som i 48 § 2 mom. andra stycket sägs, dock att, om sådan del av orsavdraget helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den ena makens taxerade inkomst i hemortskommunen, bristen må avräknas å den andra makens taxerade inkomst i samma kommun. Kvarstående brist må, med tillämpning av bestämmelserna i 50 § 3 mom. andra stycket, avräknas å makarnas taxerade inkomster i andra kommuner.

Avdrag som i 50 § 2 mom. andra eller tredje stycket sägs, beräknas för vardera maken för sig under iakttagande av att avdraget för makarna tillsammans icke må överstiga det högsta belopp som bestämmelserna i 50 § 2 mom. andra och tredje styckena medgiva.

Anvisningar

till 42 §.

Stundom inträffar, — — — — till ledning.

Värdet av — — — — motsvarande kvantiteter.

I fråga om praktikanter, lärlingar, elever vid sjuksköterskeskolor och

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

liknande förekommer, att vederbörande under utbildningstiden åtnjuter naturaförmåner (fri kost, fri bostad) eventuellt jämte en mindre kontantersättning, som närmast har karaktär av fickpengar. I dylika fall må värdet av naturaförmånerna jämkas och upptagas till det lägre belopp, som med hänsyn till kontantersättningens storlek och övriga förhållanden framstår som skäligt.

till 50 §.

1. Den skattskyldiges ----- inkomsten åtnjutits.

Den myndighet ----- särskilda fallet.

Normalbeloppen för ----- förvärvskällan tjänst.

Vid bestämning ----- i inkomsten.

Fråga om ----- förmåners värde.

Har den skattskyldige haft ----- därtill föranledda.

Har den skattskyldige under ----- skattemyndighetens beslut.

Har den skattskyldige icke haft högre inkomst än det för honom beräknade existensminimibeloppet och har detta befunnits bero av förhållande, varom i 50 § 2 mom. tredje stycket förmåles, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga medgivnas med så stort belopp, dock högst 3 000 kronor, att den skattskyldige icke påföres beskattningsbar inkomst.

Är inkomsten högre än nyss sagts men icke så stor, att inkomsten minskad med skatten därå uppgår till existensminimum, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga beviljas med så stort belopp, dock högst 3 000 kronor, att större skatt icke kommer att uttagas än att inkomsten, minskad med skatten, uppgår till beloppet av existensminimum.

Nedsatt arbetsförmåga ----- normal arbetsinkomst.

2. Därest skattskyldig varit för sin försörjning helt beroende av vad han i form av folkpension eller i 50 § omförmållt änke- eller änkelingsbidrag uppburit, bör den taxerade inkomsten regelmässigt minskas med ett belopp motsvarande vad

Har den skattskyldige icke haft högre inkomst än det för honom beräknade existensminimibeloppet och har detta befunnits bero av förhållande, varom i 50 § 2 mom. tredje stycket förmåles, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga medgivnas med så stort belopp, dock högst med belopp som i nyssnämnda lagrum sägs, att den skattskyldige icke påföres beskattningsbar inkomst.

Är inkomsten högre än nyss sagts men icke så stor, att inkomsten minskad med skatten därå uppgår till existensminimum, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga beviljas med så stort belopp, maximerat på sätt i föregående stycke sägs, att större skatt icke kommer att uttagas än att inkomsten, minskad med skatten, uppgår till beloppet av existensminimum.

2. Därest skattskyldig varit för sin försörjning helt beroende av vad han i form av folkpension uppburit, bör den taxerade inkomsten regelmässigt minskas med ett belopp motsvarande vad han sålunda uppburit, dock högst 4 500 kronor. Om

(Nuvarande lydelse)

han sålunda uppburit, dock högst 3 000 kronor. Om den skattskyldige mot låg avgift vistats å sjukhus eller annan anstalt eller om hans levnads-kostnader rönt inverkan av annan därmed jämförlig omständighet, bör det belopp, varmed den taxerade inkomsten enligt vad nyss sagts må minskas, jämkas med hänsyn därtill.

Om skattskyldig åtnjutit jämväl annan inkomst än folkpension eller änke- eller änklingsbidrag, men pensionen eller bidraget likväl utgjort den huvudsakliga delen av hans inkomst, bör den skattskyldige regelmässigt medgivas ett med hänsyn till omständigheterna jämkat avdrag för nedsatt skatteförmåga.

Därest folkpensionen eller änke- eller änklingsbidraget icke uppgått till minst hälften av den sammanlagda inkomsten, bör avdrag, som ovan sägs, medgivas allenast då särskilda skäl därtill föranleda.

3. Finnes skattskyldig, som åtnjutit folkpension eller i 50 § omförmått änke- eller änklingsbidrag, böra erhålla avdrag enligt punkt 1, må han icke erhålla avdrag enligt punkt 2 annat än om han därigenom skulle erhålla ett högre avdrag än enligt punkt 1. I dylikt fall må avdrag enligt sistnämnda punkt icke ifrågakomma.

(Föreslagen lydelse)

den skattskyldige mot låg avgift vistats å sjukhus eller annan anstalt eller om hans levnads-kostnader rönt inverkan av annan därmed jämförlig omständighet, bör det belopp, varmed den taxerade inkomsten enligt vad nyss sagts må minskas, jämkas med hänsyn därtill.

Om skattskyldig åtnjutit jämväl annan inkomst än folkpension, men pensionen likväl utgjort den huvudsakliga delen av hans inkomst, bör den skattskyldige regelmässigt medgivas ett med hänsyn till omständigheterna jämkat avdrag för nedsatt skatteförmåga.

Därest folkpensionen icke uppgått till minst hälften av den sammanlagda inkomsten, bör avdrag, som ovan sägs, medgivas allenast då särskilda skäl därtill föranleda.

3. Finnes skattskyldig, som åtnjutit folkpension, böra erhålla avdrag enligt punkt 1, må han icke erhålla avdrag enligt punkt 2 annat än om han därigenom skulle erhålla ett högre avdrag än enligt punkt 1. I dylikt fall må avdrag enligt sistnämnda punkt icke ifrågakomma.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I samband med lagens ikraftträdande skall följande iakttagas.

1. Lagens bestämmelser skola tillämpas första gången i avseende å 1964 års taxering. Äldre bestämmelser skola alltjämt tillämpas i fråga om 1963 års taxering så ock i fråga om eftertaxering för år 1963 eller tidigare år.

2. Jämväl efter denna lags ikraftträdande skall skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av bidrag som avses i 15 § lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring, i regel anses hava haft nedsatt skatteförmåga på sätt i 50 § 2 mom. fjärde stycket kommunalskattelagen jämte därtill hörande anvisningar i författningsrummens senast gällande lydelse stadgas beträffande skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av bidrag som avses i lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn.

Förslag

till

Förordning

angående ändrad lydelse av 9 § 2 mom. och 11 § 1 mom. förordningen
den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 9 § 2 mom. och 11 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

9 §.

2 m o m. För skattskyldig — — — — — kronor, bortfaller.

Finnes skattskyldigs skatteförmåga hava varit väsentligen nedsatt av anledning, varom i 50 § 2 mom. andra, tredje eller fjärde stycket kommunalskattelagen förmåles, må efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, prövningsnämndens beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med statligt ortsavdrag, med ytterligare ett efter omständigheterna avpassat belopp, dock högst 3 000 kronor. Har skattskyldig på grund av jämkning vid beräkning av sjömansskatt åtnjutit avdrag för nedsatt skatteförmåga, skall avdrag, som nu sagts, minskas med det belopp, varmed jämkning medgivits.

Finnes skattskyldigs skatteförmåga hava varit väsentligen nedsatt av anledning, varom i 50 § 2 mom. andra, tredje eller fjärde stycket kommunalskattelagen förmåles, må efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, prövningsnämndens beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med statligt ortsavdrag, med ytterligare ett efter omständigheterna avpassat belopp, dock högst med belopp som stadgas i 50 § 2 mom. andra och tredje styckena kommunalskattelagen. Har skattskyldig på grund av jämkning vid beräkning av sjömansskatt åtnjutit avdrag för nedsatt skatteförmåga, skall avdrag, som nu sagts, minskas med det belopp, varmed jämkning medgivits.

Vad härefter — — — — — beskattningsbar inkomst.

11 §.

1 m o m. Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras en var för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst. Har vid dylik taxe-

1 m o m. Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras en var för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst.

¹ Senaste lydelse av 9 § 2 mom. se 1958:297 och 11 § 1 mom. se 1961:623.

(Nuvarande lydelse)

ring avdrag, varom i 4 § 1 mom. förmäles, helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den ena makens inkomst, må bristen avräknas å den andra makens inkomst. Ortsavdrag beräknas för en var av makarna till hälften av det belopp, som i 48 § 2 mom. andra stycket kommunalskattelagen sägs, dock att, om sådan del av orsavsdraget helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den ena makens taxerade inkomst, bristen må avräknas å den andra makens taxerade inkomst. Avdrag, som i 9 § 2 mom. andra stycket sägs, beräknas för vardera maken för sig under iakttagande av att avdraget för makarna tillsammans icke må överstiga det *i nämnda stycke angivna högsta beloppet*. Skatten beräknas å det sammanlagda beloppet av makarnas beskattningsbara inkomster och fördelas å makarna efter förhållandet mellan deras beskattningsbara inkomster. Vad i 10 § 3 mom. sägs, skall därvid tillika iakttagas.

(Föreslagen lydelse)

Har vid dylik taxering avdrag, varom i 4 § 1 mom. förmäles, helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den ena makens inkomst, må bristen avräknas å den andra makens inkomst.

Ortsavdrag beräknas för en var av makarna till hälften av det belopp, som i 48 § 2 mom. andra stycket kommunalskattelagen sägs, dock att, om sådan del av orsavsdraget helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den ena makens taxerade inkomst, bristen må avräknas å den andra makens taxerade inkomst.

Avdrag, som i 9 § 2 mom. andra stycket sägs, beräknas för vardera maken för sig under iakttagande av att avdraget för makarna tillsammans icke må överstiga det *högsta belopp som bestämmelserna i 50 § 2 mom. andra och tredje styckena kommunalskattelagen medgiva*.

Skatten beräknas å det sammanlagda beloppet av makarnas beskattningsbara inkomster och fördelas å makarna efter förhållandet mellan deras beskattningsbara inkomster. Vad i 10 § 3 mom. sägs, skall därvid tillika iakttagas.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I samband med förordningens ikraftträdande skall följande iakttagas.

1. Förordningens bestämmelser skola tillämpas första gången i avseende å 1964 års taxering. Äldre bestämmelser skola alltjämt tillämpas i fråga om 1963 års taxering så ock i fråga om eftertaxering för år 1963 eller tidigare år.

2. Vad som stadgas i punkt 2 av övergångsbestämmelserna till lagen den 1964 (nr 000) om ändring i kommunalskattelagen den 28 december 1928 (nr 370) skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga vid taxering till statlig inkomstskatt.

Förslag

till

Förordning**angående ändrad lydelse av anvisningarna till 12 § förordningen den
16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt**

Härigenom förordnas, att anvisningarna till 12 § förordningen den 16 maj 1958 om sjömansskatt¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)***Anvisningar**

till 12 §.

Jämkning i fall som avses i 12 § 1 mom. vid e) må för år räknat medgivas med högst ett belopp, som motsvarar summan av vederbörligt, vid erläggande av sjömansskatt icke utnyttjat ortsavdrag och 3 000 kronor.

Jämkning i fall som avses i 12 § 1 mom. vid e) må för år räknat medgivas med högst ett belopp, som motsvarar summan av vederbörligt, vid erläggande av sjömansskatt icke utnyttjat ortsavdrag och *det belopp, med vilket avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga högst skulle hava kunnat medgivas vid taxering till statlig inkomstskatt.*

I fråga om sjöman, som avses i förordnande enligt 7 § 2 mom., må vid jämkning enligt 12 § 1 mom. hänsyn tagas till sådana i sistnämnda författningsrum omförmälda avdrag, vilka sjömannen med tillämpning av grunderna för förordningen om statlig inkomstskatt skulle hava kunnat påräkna vid taxering i det land, där sjömannen är bosatt.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse av anvisningarna till 12 § se 1962:142.

†1 Bihang till riksdagens protokoll 1964. 1 saml. Nr 33

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 december 1963.

Närvarande:

Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *extra avdrag för nedsatt skatteförmåga, m. m.* samt anför därvid följande.

Inledning

Vid inkomsttaxeringen kan skattskyldig på vissa i kommunalskattelagen angivna grunder få — utöver sedvanligt ortsavdrag — ett extra avdrag, om hans skatteförmåga under beskattningsåret varit väsentligen nedsatt. Detta extra avdrag medges med ett efter omständigheterna i varje särskilt fall avvägt belopp, dock högst 3 000 kr.

I en den 2 mars 1961 till finansdepartementet inkommen skrivelse framhöll centrala uppborrdsnämnden, att den angivna ramen för extra avdrag för nedsatt skatteförmåga på grund av de stigande levnadskostnaderna visat sig otillräcklig, särskilt då det gäller barnfamiljer. Nämnden hemställde därför om utredning rörande en höjning av maximibeloppet. En framställning i samma syfte inkom därefter den 24 april samma år från samarbetsdelegationen för de landstingsfria städerna.

På grund härav har inom departementet upprättats en *promemoria med förslag till ändrade bestämmelser vid inkomsttaxering om högsta belopp för extra avdrag vid nedsatt skatteförmåga* (Stenc. Fi 1963: 7). Promemorian, som utarbetats av kammarrättsrådet Sven Hallberg, överlämnades den 10 september 1963. Vid promemorian fogade författningsförslag torde såsom *Bihang* få fogas vid detta protokoll.

Över departementspromemorian har, efter remiss, *yttranden* avgivits av kammarrätten, riksskattenämnden, centrala uppborrdsnämnden, socialstyrelsen, överståthållarämbetet (efter hörande av Stockholms stads uppborrdswerk), länsstyrelserna i Södermanlands, Östergötlands, Kronobergs, Kristianstads, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Örebro, Västmanlands, Västernorrlands samt Norrbottens län, ordföranden i allmänna skatteberedningen, uppborrdsoptionskommittén, Föreningen Sveriges kronokam-

rerare, Landsorganisationen i Sverige, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet, Svenska socialvårdsförbundet, Svenska stadsförbundet, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund och Tjänstemännens centralorganisation (TCO). De blindas förening, De vanföras riksförbund och Svenska vanförevårdens centralkommitté har därjämte inkommit med ett gemensamt yttrande i ärendet.

Remissyttrandena utvisar enighet om att en ändring av nuvarande maximering av det extra avdraget för nedsatt skatteförmåga är angelägen. Jag anhåller nu att få upptaga denna fråga.

Gällande bestämmelser

Huvudregeln om extra avdrag för nedsatt skatteförmåga vid inkomsttaxering är intagen i 50 § 2 mom. kommunalskattelagen (KL). Enligt 9 § 2 mom. förordningen om statlig inkomstskatt gäller motsvarande regler även vid taxering till sådan skatt.

Enligt 50 § 2 mom. *andra stycket KL* äger taxeringsnämnd och prövningsnämnd medge sådant avdrag med högst 3 000 kr. i fråga om skattskyldig, vars skatteförmåga under beskattningsåret varit »väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka den skattskyldige ägt åtnjuta allmänt barnbidrag, eller annan därmed jämförlig omständighet». Enligt samma moments *tredje stycke* kan extra avdrag med högst samma belopp 3 000 kr. också beviljas skattskyldig, vars »inkomst, efter avdrag av därå belöpande skatt, på grund av nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvållad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller annan därmed jämförlig omständighet understigit vad han kan anses hava behövt till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn (existensminimum)». Dessa bestämmelser kompletteras i momentets *fjärde stycke* med en föreskrift om rätt till extra avdrag för den, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av folkpension e. d.

Som övre gräns för avdrag gäller beloppet 3 000 kr. även när som grund för avdrag åberopas förhållanden i mer än ett av de tre nyssnämnda styckena i 50 § 2 mom. KL. Maximigränsen har varit oförändrad ända sedan 1951 års taxering, om man bortser från den temporära höjning till 5 000 kr. som, i avbidan på väntad höjning av de kommunala ortsavdragen, gällde vid 1957 och 1958 års taxeringar till kommunal inkomstskatt.

Anvisningarna till 50 § KL innehåller närmare föreskrifter angående avdragets bestämmande i vissa fall, därvid detaljreglerna om existensminimum är av särskilt intresse här. Enligt dessa regler skall, om inte särskilda förhållanden annat föranleder, existensminimum bedömas med hänsyn till förhållandena under hela beskattningsåret. Det skall ankomma på därtill förordnad myndighet (centrala uppboordsnämnden) att fastställa normalbe-

lopp för olika delar av landet till ledning för bestämmande av existensminimum i det särskilda fallet. Dessa normalbelopp skall alltså tillämpas, när vid årlig taxering fråga uppkommer att bevilja extra avdrag med hänsyn till existensminimum men även — jämlikt 41 § 2 mom. uppbördsförordningen — när på samma grund skattskyldig kan anses berättigad till befrielse från eller nedsättning av skatteavdrag vid beräkning av preliminärskatt. Vidare skall av den lokala skattemyndigheten medgivet avdrag vid beräkning av preliminärskatt gälla också vid häremot svarande taxering — dock endast såvida inte nya omständigheter sedermera framkommit, såsom exempelvis påtaglig förbättring av den skattskyldiges ekonomiska ställning eller nyvunnen kännedom om tillgångar hos honom.

Ortsavdrag och gällande maximibelopp utgör tillsammans den ram vid såväl den statliga som den kommunala taxeringen, inom vilken centrala uppbördsnämnden har att fastställa de skattefria normalbeloppen för existensminimum. Ramen utgör därför ($2\ 250 + 3\ 000 =$) 5 250 kr. för ensamstående och ($4\ 500 + 3\ 000 =$) 7 500 kr. för gift skattskyldig och för ogift skattskyldig med hemmavarande barn.

Gällande existensminimum (för år 1964) enligt centrala uppbördsnämndens anvisningar utgör för makar 5 650 kr., för ensamstående 4 240 och för varje barn 660 kr. Utrymmet inom ramen ortsavdrag + 3 000 kr. för hänsynstagande till barn framgår av denna uppställning.

Av centrala uppbördsnämnden fastställt existensminimum för år 1964		Ortsavdrag + max. extra avdrag	Återstår för extra avdrag för barn
för makar	5 650	7 500	1 850
för ensamstående (med hemmavarande barn)	¹ 4 540	7 500	2 960

¹ 4 240 kr. + 300 kr. för familjebostad

Normalt existensminimum för varje barn utgör som nämnts enligt centrala uppbördsnämnden för år 1964 660 kr. Det belopp som inom ramen (ortsavdrag + 3 000) kan medges i extra avdrag förslår sålunda beträffande makar till fullt hänsynstagande till två barn. För det tredje barnet kan extra avdrag medges upp till 530 kr.; ytterligare barn kan i detta sammanhang icke beaktas. I fråga om ensamstående med hemmavarande barn medger nuvarande regler fullt extra avdrag för fyra barn; för det femte och följande återstår blott 320 kr.

I vissa fall och särskilt beträffande flerbarnsfamiljer beräknas emellertid existensminimum högre än till de nämnda normalbeloppen utan att det extra avdraget fördenskull höjes utöver maximum (3 000 kr.). Normalbeloppen inbegriper nämligen normalhyra, lika för alla delar av landet beräknad för en person (= ensamstående utan barn) till 1 140 kr., avseende 1 rum med uppvärmning, och för två eller flera familjemedlemmar till 1 440 kr., avseende 1 rum och kök med uppvärmning. Uppbördsnämndens anvis-

ningar medger att hyresschablonen frångås, då familjemedlemmarnas antal är fyra (2 rum och kök) eller högre. Undantagsvis kan även eljest större bostad än normalt accepteras vid förevarande beräkning. Dock får den schablonmässigt framräknade hyreskostnaden aldrig upptas till högre belopp än den faktiska hyresutgiften.

Departementspromemorian

I promemorian konstateras, att gällande regler om extra avdrag för ned-satt skatteförmåga ofta inte medger fullt hänsynstagande till barnfamiljers existensminimum. Även en annan kategori skattskyldiga bör, framhålls det i promemorian, uppmärksammas i detta sammanhang, nämligen folkpensionärerna. Här om anföres följande.

Med den stegring av boendekostnaderna som på senare år ägt rum har de till folkpensionärer utgående behovsprövade kommunala bostadstilläggen — vilka från beskattningssynpunkt är att betrakta som del av folkpension — nått sådan höjd på vissa orter, att skattskyldig utan annan inkomst än folkpension kommit att, fastän extra avdrag medgivits med maximala 3 000 kr., få sig påförd beskattningsbar inkomst. Förhållandet står uppenbarligen i motsättning till bestämmelserna i 50 § KL med dithörande anvisningar. För pensionärer utan bostadstillägg och utan sidoinkomst har problemet hittills inte uppkommit: år 1962 utgjorde den allmänna ålderspensionen 3 088 kr. för ensamstående och tillhoppa 4 860 kr. för makar. Närmast till hands syns vara att genom lagändring likställa dessa kommunala bostadstillägg med de jämlikt 19 § skattefria statliga familjebostadsbidragen — en lösning som dock inte skall närmare prövas här.

Utredningsmannen anser, att en vidgad ram för skattefrihet för inkomst under existensminimum i och för sig kan erhållas genom att helt slopa föreskrifterna om maximering av det extra avdraget. Denna utväg förordas dock icke i promemorian av följande skäl. Skulle taxeringsnämnderna få frihet att efter eget skön bestämma avdragsbeloppen i de enskilda fallen, torde beloppen komma att anpassas efter den i olika delar av landet högst varierande socialhjälpnivån, vilket i sin tur skulle föranleda ojämnheter vid beskattningen. Visserligen behöver ett upphävande av maximiregeln inte nödvändigtvis leda till att centrala uppborrdsnämnden befrias från sin skyldighet att för olika delar av landet fastställa normalbelopp för existensminimum till ledning i det särskilda fallet. Men vid bibehållet sådant åliggande torde svårigheter uppkomma för nämnden att utan ledning av ett lagfäst maximumbelopp differentiera avdragen på ett från skattelagstiftningens synpunkt lämpligt sätt.

En tänkbar metod kunde vara, fortsätter utredningsmannen, att begränsa ändringen i gällande regler till att avse så stor höjning av nuvarande maximum, att även från olika synpunkter missgynnade kategorier skattskyldiga kunde tillfredsställande tillgodoses. Ett beslut av denna innebörd måste

emellertid bli av bara temporär effekt. Förändringar i levnadskostnaderna kan väntas föda krav på följsamhet beträffande maximibeloppet — om inte förr så i varje fall när, efter en höjning nu, kostnadsutvecklingen återställt dagens relation. Utredningsmannen anför därefter följande.

Kanske kunde en lösning ligga däri, att systemet med ett maximibelopp bibehålls men bara som huvudregel och utan att fylla sin nuvarande funktion som absolut gräns för alla i skatteförfattningarna reglerade fall, där extra avdrag kan förekomma. Åt centrala uppborädsnämnden kunde då ges befogenhet att för de speciella fall, där avdragsyrkande grundar sig på existensminimum, utfärda anvisningar om avdragsrätten utan eljest gällande begränsning till maximibeloppet. Emellertid måste väl nämndens anvisningar alltid baseras på vissa schablonberäkningar, inte bara i fråga om bostadskostnader och därmed sammanhängande utgifter utan också beträffande andra individuellt varierande kostnader såsom exempelvis fackföreningsavgifter. Olägenheten med ett system av denna utformning kan förutses bli endera av två: Antingen måste anvisningarna göras så omfattande och invecklade att deras praktiska tillämplighet äventyras, eller också föranleder deras summariska form oklarhet i det enskilda fallet om deras rätta innebörd. Även med denna metod måste sålunda ojämnheter i praxis befaras.

Utredningsmannen förordar, att systemet med ett i kommunalskattelagen inskrivet högsta belopp för extra avdrag inte överges. Emellertid bör möjlighet ges att vid avdragets bestämmande i det enskilda fallet ta hänsyn till det antal personer vilkas försörjning är beroende av den aktuella inkomsten. Vidare framhålles att skäl talar för att frångå den hittills gällande regeln med ett till beloppet fixerat maximum, som inte påverkas av levnadskostnadernas fortlöpande stegring. Detta skulle uppnås med ett system, där maximibeloppet ställs i relation till Ortsavdraget, vars belopp ju gång efter annan höjts med sikte på levnadskostnadernas ökning. Om denna väg väljes, kan avdraget lämpligen maximeras till ett eller flera Ortsavdrag eller delar därav, allt efter storleken av den avdragsberättigades familj.

I promemorian framhålles, att det av centrala uppborädsnämnden fastställda normalbeloppet för existensminimum för ensamstående utan barn f. n. utgör 4 240 kr. För att täcka detta belopp erfordras förutom Ortsavdraget ett belopp av 1 990 kr. Med denna utgångspunkt skulle det extra avdragets maximum kunna bestämmas till samma belopp som Ortsavdraget. En sådan maximering skulle dock innebära en sänkning av nuvarande maximum i fråga om ensamstående skattskyldig med 750 kr. Emot en sänkning av nuvarande maximum anföres flera skäl, bl. a. det förhållandet att beskattningsbar inkomst trots maximalt extra avdrag kan uppkomma för skattskyldig, vars enda inkomst utgjorts av folkpensionsförmåner. Utredningsmannen anser därför, att en viss höjning av avdragsmaximum bör komma till stånd även för ensamstående skattskyldig och föreslår såsom maximum ett och ett halvt Ortsavdrag, d. v. s. med nuvarande Ortsavdrag 3 375 kr.

För samboende makar föreslås det extra avdragets maximum till samma belopp som Ortsavdraget, f. n. 4 500 kr. Förslaget innebär alltså på denna punkt en ökning av avdragsmaximum med 1 500 kr.

I syfte att tillgodose barnfamiljerna föreslås vidare, att i de fall där extra avdrag medges på den grund att inkomsten understigit existensminimum avdragsmaximum skall ytterligare höjas. Det föreslås ett tillägg till eljest gällande maximibelopp med för varje oförsörjt barn hälften av det för ensamstående gällande Ortsavdraget, d. v. s. med 1 125 kr.

I departementspromemorian har inte gjorts någon undersökning av den finansiella effekten från statlig och kommunal synpunkt av förslagets genomförande. I praktiken torde nämligen denna, framhålles det i promemorian, knappast bli mätbar.

Slutligen föreslås i departementspromemorian en omformulering av bestämmelserna om extra avdrag för den vars huvudsakliga inkomst utgjorts av folkpension o. d. Denna omformulering betingas av att lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn upphävts. Övergångsvis utgår dock, enligt bestämmelse i 15 § lagen den 25 maj 1962 (nr 382) angående införande av lagen om allmän försäkring, sådana bidrag alltjämt. Hänsyn härtill har i promemoriaförslaget tagits i övergångsbestämmelserna till de föreslagna ändringarna i kommunalskattelagen.

Remissyttrandena

Den i departementspromemorian framförda uppfattningen att en ändring av nuvarande bestämmelser om maximering av extra avdrag för nedsatt skatteförmåga är påkallad omfattas som inledningsvis nämnts av samtliga remissinstanser. Hur maximeringsreglerna bör utformas är däremot föremål för olika meningar. I flertalet yttranden accepteras den i promemorian framförda tanken på en differentiering av avdragsmaximum för skilda kategorier skattskyldiga. Några remissinstanser uttalar sig däremot för ett bibehållande av nuvarande princip med ett för alla lika högsta belopp för ifrågavarande avdrag.

I fråga om behovet av en lagändring framhåller *kammarrätten* följande.

Vid tillkomsten av 1928 års skattelagar torde det ha varit avsett, att i normalfallen existensminimum skulle motsvaras av Ortsavdraget, som därför också gjordes variabelt med hänsyn till antalet personer att försörja samt till levnadskostnadernas storlek i olika delar av landet. För de extraordinära fallen — beträffande så kallade ömmande omständigheter — skulle sedan det extra avdraget inträda som komplettering för att även i dessa fall existensminimum skulle täckas i möjligaste mån.

Sedan Ortsavdraget numera icke längre täcker existensminimum för normalfallen, har det extra avdraget för nedsatt skatteförmåga fått större betydelse än tidigare. Det extra avdraget för ömmande omständigheter har därför kompletterats — förutom med ett extra avdrag för folkpensionärer

— med det år 1951 tillkomna avdraget för existensminimum, vilket regleras genom detaljerade regler i anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen och genom av centrala uppboardsnämnden utfärdade bestämmelser om normalbelopp. Sistnämnda avdrag leder sitt ursprung från ett likartat avdrag vid uppboardsförfarandet.

Det måste, såsom framhålles i promemorian, framstå såsom önskvärt, att det klientel, som står på gränsen till att erhålla eller rentav erhåller socialhjälp, icke behöver bli föremål för resultatlösa åtgärder för taxering, debitering, uppörd och indrivning. För att nå detta mål fordras tydligen, att det legala existensminimum bestämmes i så nära anslutning som möjligt till det verkliga existensminimum. Därför erfordras i sin tur att maximum för extra avdrag, i varje fall beträffande avdraget för existensminimum, sättes så högt att centrala uppboardsnämnden eller annan vederbörande nämnd kan bestämma normalbeloppen i nära anslutning till det verkliga existensminimum.

Promemorieförslaget biträdes av *centrala uppboardsnämnden, socialstyrelsen, länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Örebro och Västernorrlands län, Föreningen Sveriges kronokamrerare, Landsorganisationen i Sverige, Svenska Landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet, Svenska socialvårdsförbundet, Svenska stadsförbundet, SACO och Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund* samt i det av *De blindas förening* m. fl. organisationer avgivna yttrandet. Därjämte har *uppboardsorganisationskommittén*, som endast yttrat sig över förslaget ur automatisk databehandlingssynpunkt, funnit att, såvitt nu kan bedömas, hinder inte föreligger att utifrån denna synpunkt utforma avdraget för nedsatt skatteförmåga på sätt i promemorian föreslagits.

De nyss nämnda remissinstanserna har i allmänhet anslutit sig till de motiveringar för förslaget som framförts i departementspromemorian. I några av yttrandena har vissa ytterligare synpunkter framförts. *Föreningen Sveriges kronokamrerare* framhåller, att det vid fastställande av normalbelopp för existensminimum är av betydelse att nå överensstämmelse med de belopp, som tillämpas av de exekutiva myndigheterna. För närvarande är det icke ovanligt, att olika förbehållsbelopp fastställs för t. ex. underhållsbidrag och skatteavdrag. För de berörda — gäldenärer och arbetsgivare — vållar detta irritation och ofta missförstånd. En höjning av de nu gällande maximibeloppen för extra avdrag enligt förslagen i promemorian torde säkerligen komma att medföra ökade möjligheter att åstadkomma full överensstämmelse mellan olika förbehållsbelopp. För lösandet av dessa frågor synes det föreningen vara mest ändamålsenligt att centrala uppboardsnämnden eller motsvarande organ är samordnande myndighet.

Svenska landstingsförbundet påpekar att förslaget förutsätter, att ortsavdragen tid efter annan uppjusteras efter levnadskostnadsutvecklingen. Förbundet befarar, att även relativt obetydliga ändringar i levnadskostnaderna kan komma att aktualisera krav på justeringar av ortsavdragens belopp. En sådan utveckling bör, enligt förbundet, ur olika synpunkter undvikas.

Mot bakgrunden härav uttalas viss tvekan om förslaget kan anses utgöra den bästa tekniska lösningen, men förbundet vill å andra sidan icke motsätta sig att förslaget praktiskt prövas. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* betraktar promemoriaförslaget som en provisorisk lösning, vilken i dagens läge icke kan avvisas, men framhåller vissa olägenheter, som enligt länsstyrelsens mening är förknippade med reglerna om skattelindring vid existensminimum och som ytterligare skärps vid ett genomförande av förslaget. Till länsstyrelsens synpunkter på denna fråga återkommer jag i det följande.

Svenska stadsförbundet uttalar, att höjningen av maximiavdraget för ensamstående med 375 kr. till 3 375 kr. kan visa sig vara tilltagen i underkant, särskilt med hänsyn till socialhjälpstandarden, hyresnivån och — för folkpensionärernas del — storleken av de kommunala bostadstilläggen i de största städerna. I det av *De blindas förening* m. fl. organisationer avgivna yttrandet ifrågasättes huruvida icke, för undvikande av att en sådan situation som den nuvarande återigen uppkommer, en indexbindning av de extra avdragens maximibelopp, t. ex. genom en anknytning till ATP:s basbelopp, är en mera effektiv metod än den nu föreslagna anknytningen till ortsavdragsbeloppen. *SACO* anser det tveksamt om maximibeloppet av extra avdrag för ensamstående skall göras förhållandevis högre för ensamstående än för makar. För att undvika sänkning av maximibeloppet för ensamstående föreslår *SACO*, att det nuvarande maximibeloppet — 3 000 kr. — tills vidare kvarstår oförändrat, intill dess en anpassning till ortsavdragen kan ske vid en eventuell höjning av dessa i framtiden.

Stockholms stads uppborndsverk anser att den principiellt riktiga lösningen skulle vara att slopa maximeringen av avdraget för nedsatt skatteförmåga. Vid avdragets bestämmande bör man nämligen ha fria händer att fastställa avdraget till den storlek som erfordras för att anpassa skatten till skatteförmågan resp. att räkna nedsatt existensminimum av sådan storlek att skatt icke uttages till större belopp än för vilket bärkraft finnes. Om maximering av det extra avdraget anses nödvändig, föreslås att liksom hittills ett enhetligt maximum för extra avdrag tillämpas för alla skattskyldiga, fränsett den ökning som enligt promemoriaförslaget blir möjlig, när oförsörjda barn finnes. Som sådant maximum godtas det i departementspromemorian föreslagna beloppet för makar, motsvarande dubbla ortsavdraget för ensamstående.

Kammarrätten, riksskattenämnden samt länsstyrelserna i Södermanlands, Kronobergs, Hallands och Västmanlands län uttalar sig för att avdragsmaximum differentieras för skilda kategorier skattskyldiga men motsätter sig den föreslagna anknytningen av maximibeloppet till ortsavdragen.

Länsstyrelserna i Kronobergs och Västmanlands län förordar att extra avdrag medges för ensamstående med högst 3 500 kr. och för makar med

högst 4 500 kr. samt att dessa maximibelopp höjes med 1 000 kr. för varje oförsörjt barn i de fall som avses i 50 § 2 mom. tredje stycket (existensminifall). Sistnämnda länsstyrelse framhåller, att det icke framstår som självklart, att en framtida eventuell höjning av ortsavdraget ovillkorligen bör medföra, att maximibeloppet för extra avdrag också ökas. Även *kammarrätten* ansluter sig till en differentiering i huvudsaklig överensstämmelse med vad i promemorian föreslagits och föreslår ett maximum för ensamstående på 4 000 kr. och för makar på 6 000 kr.; tillägget i existensminifallen för barn förordas till högst 900 kr. för varje barn.

Länsstyrelsen i Södermanlands län anser att skäl inte föreligger som motiverar så långt gående höjningar som föreslås i departementspromemorian. Den omständigheten, att det nuvarande extra avdraget fastställdes att tillämpas från och med 1951 års taxering, bör icke ges den betydelse, som i promemorian tillmätts densamma. Enligt länsstyrelsens mening är nämligen de fall, då detta högsta avdrag å 3 000 kr. kommer till användning, sparsamt förekommande. Det framhålles också, att ortsavdragen höjdes vid 1963 års taxering, vilket innebär en höjning av maximiavdraget. Länsstyrelsen anser därför att någon höjning av nuvarande maximum för extra avdrag i princip icke erfordras. Emellertid framhålles, att de nuvarande avdragen inte medger full kompensation åt barnfamiljerna. Länsstyrelsen tillstyrker därför, att skattskyldig med make och oförsörjda barn bör kunna erhålla ett särskilt avdrag för varje barn, oavsett orsaken till den nedtagna skatteförmågan. Avdraget bör lämpligen sättas till 1 000 kr. för varje barn, ett belopp som länsstyrelsen anser skäligt och mera lämpligt än ett efter ortsavdragets storlek varierande belopp, vilket kan befaras komma att medföra talrika felräkningar i tillämpningen.

Länsstyrelsen i Hallands län kan visserligen i och för sig förordna en beloppsmässig anknytning till ortsavdragen men framhåller, att den relation som nu väljes inte bör bli avgörande för framtiden. Vid en väsentlig justering uppåt av ortsavdragen bör det inte möta något hinder att välja en annan relation. Länsstyrelsens erfarenheter från de senare årens taxeringsarbete har givit vid handen, att det nuvarande maximibeloppet för extra avdrag bör höjas avsevärt, även om hänsyn tas till de numera höjda ortsavdragen. Den för ensamstående föreslagna höjningen med 375 kr. finner länsstyrelsen otillräcklig. Behov föreligger att för dessa skattskyldiga kunna medge lika stort avdrag som för gifta. Länsstyrelsen anser, att anledning saknas att tillämpa olika maximering av extra avdrag för ensamstående och för gifta, och föreslår att maximibeloppet för dessa båda kategorier fastställles lika till beloppet av nuvarande ortsavdrag för makar eller 4 500 kr. I fråga om tillägg för barn i existensminifallen framhåller länsstyrelsen, att det ur social synpunkt på olika sätt är relativt väl sörjt för skattskyldiga med oförsörjda barn. Länsstyrelsen föreslår, att tillägget fastställles till ett visst högsta belopp, oavsett hur många barn den skattskyld-

dige har. Såsom lämpligt belopp föreslås 2 250 kr., motsvarande ortsavdraget för ensamstående.

Riksskattenämnden anför liknande skäl mot en anknytning av extra avdragens maximibelopp till ortsavdragen och förordar likaledes samma maximibelopp för ensamstående som för makar. Nämnden föreslår emellertid skilda maximibelopp för å ena sidan existensminimifallen (50 § 2 mom. tredje stycket KL) och å andra sidan dels fall av avdrag till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn eller annan därmed jämförlig omständighet och dels pensionärer, vilkas huvudsakliga inkomst utgjorts av folkpension (50 § 2 mom. andra och fjärde styckena KL). Avdrag som föranleds av långvarig sjukdom etc. skall motsvara direkta extra kostnader för den skattskyldige. Då dessa kostnader kan uppgå till ganska stora belopp, finner nämnden att maximumbeloppet bör vara relativt högt och föreslår en höjning av nuvarande maximum med 50 procent till 4 500 kr. — lika för ensamstående och för makar. Samma maximum bör enligt nämnden gälla pensionärer med folkpension som huvudsaklig inkomst. Beträffande avdrag i existensminimifallen framhåller nämnden bl. a. följande.

Till skillnad från det extra avdraget enligt (50 § 2 mom.) andra stycket är här icke fråga om kompensation för direkta extra kostnader till följd av vissa mellankommande omständigheter utan fastmera fråga om att i de angivna fallen förbehålla den skattskyldige ett existensminimum innan inkomsten skattlägges. Maximum för det extra avdraget bör därför i detta fall anknyta till vad som kan beräknas utgöra existensminimum. Kritiken mot nu gällande maximibelopp å 3 000 kronor finner riksskattenämnden berättigad såtillvida, att beloppet i vart fall icke ger tillräcklig kompensation åt barnfamiljerna. — — —

Riksskattenämnden anser med hänsyn till det förut anförda lämpligt, att det extra avdraget enligt tredje stycket av ifrågavarande lagrum konstrueras med dels ett grundbelopp dels ett tilläggsbelopp för varje barn. Vad angår storleken av grundbeloppet saknas enligt riksskattenämndens mening anledning att anknyta detsamma till det maximibelopp som fastställs för fall av väsentligt nedsatt skatteförmåga enligt andra stycket, där ju det extra avdraget bestäms med hänsyn till vissa faktiska extra kostnader. Riksskattenämnden finner fastmera att grundbeloppet bör väsentligt understiga det i andra stycket fastställda beloppet.

Med denna utgångspunkt förordar riksskattenämnden att grundbeloppet fastställs till nuvarande maximum för extra avdrag, 3 000 kr., men att därutöver införes ett tillägg av 1 000 kr. för varje oförsörjt barn.

Vissa remissinstanser avstyrker förslaget om olika maximibelopp för skilda kategorier skattskyldiga. Länsstyrelsen i *Norrbottnens län* anser att några olägenheter med det nuvarande systemet med en gemensam maximigräns inte förmärkts. I praktiken torde det inte ha varit särskilt vanligt att man funnit det nuvarande maximivdraget på 3 000 kr. otillräckligt. I den

mån så varit fallet torde det dock i allmänhet ha gällt skattskyldiga, som åtnjutit det högre ortsavdraget. Beträffande den föreslagna förhöjningen av maximibeloppet i existensminimifallen med hänsyn till oförsörjda barn befarar länsstyrelsen att bestämmelser härom kan medföra att något slags »barnavdrag» kommer att medges av taxeringsnämnderna. Länsstyrelsen förordar ett enhetligt maximibelopp på 4 500 kr. för extra avdrag för ned-satt skatteförmåga. *Överståthållarämbetet* föreslår ett enhetligt avdrags-maximum av 4 000 kr. Enligt ämbetet föreligger inte anledning att nu göra några genomgripande ändringar på området, när skattesystemet är under utredning av allmänna skatteberedningen. Den i departementspromemorian föreslagna sammankopplingen av det extra avdraget med ortsavdraget innebär, att en person med lågt ortsavdrag skulle erhålla ett lågt extra avdrag medan en person med högt ortsavdrag skulle erhålla ett högt extra avdrag. I praktiken har behovet av extra avdrag i många fall visat sig vara det omvända. Sålunda utvisar en tidigare inom ämbetet verkställd utredning, att av nittiosex skattskyldiga inom viss församling i Stockholm, som vid 1962 års taxering tillerkänts extra avdrag med det maximala beloppet 3 000 kr., icke mindre än nittioen var ensamstående. Vissa komplikationer vid taxeringsarbetet torde även vara att förvänta, om man skulle ha olika maximibelopp för olika kategorier skattskyldiga. Med nu gällande regler erfordras icke någon hårdare gränsdragning mellan de i 50 § 2 mom. andra stycket och de i samma lagrum, tredje stycket KL omförmälda skattskyldiga, vilka i praktiken kunna flyta ihop, medan en sådan gränsdragning skulle bli nödvändig vid tillämpning av de föreslagna reglerna.

Även *TCO* åberopar allmänna skatteberedningens revision av skattesystemet. I avvaktan på förslag från skatteberedningen föreslås att erforderlig höjning av det extra avdragets maximibelopp — utan differentiering mellan olika kategorier skattskyldiga — genomföres som ett provisorium.

Ordföranden i allmänna skatteberedningen anför bl. a. följande.

I ett tidigare skede torde det ha varit ett i princip allmänt omfattat önskemål att hålla ortsavdragen vid en tillräckligt hög nivå; att detta önskemål likväl ej helt tillgodosetts sammanhänger med att kostnaderna ansetts bli för höga. Samhällsbilden är emellertid numera starkt förändrad. En allmän standardförhöjning har inträtt och den fulla sysselsättningens politik drivs med stor målmedvetenhet. Härtill kommer som en annan viktig faktor den omfattande utbyggnaden av socialvården. Genom en betydande transfereeringsverksamhet i samhällets regi tillföres medborgare i ekonomiskt utsatta situationer ett verksamt stöd. I betydande omfattning utgör de tillförda bidragen eller den på annat sätt lämnade hjälpen för vederbörande icke skattepliktig inkomst. Härav följer att de statistiska uppgifterna över låga inkomster ger en i själva verket missvisande bild beträffande försörjnings-situationen för åtskilliga av dessa. Genom numera tillgängliga uppgifter har man en ganska god uppfattning om det verkliga läget för dessa inkomsttagare och av vilka kategorier de är sammansatta.

Givetvis finns alltså, och torde väl även för framtiden finnas, ett inte

helt obetydligt antal skattskyldiga med låga inkomster som för sin försörjning helt litar till den egna arbetsinkomsten och som genom sin försörjningsbörda eller av annat skäl har särskilda svårigheter. Likväl har synsättet beträffande ortsavdragen möjligen undergått viss förändring. Det är inte längre lika självfallet att sträva efter högre ortsavdrag på sätt tidigare skett. Dylika höjningar kan te sig som alltför kostbara reformer, med negativa verkningar i andra hänseenden, i förhållande till vad därmed kan vinnas. Den starkt begränsade grupp av skattskyldiga, som det handlar om, kan befinnas lämpligare bära stödjas i annan ordning.

Mot denna bakgrund ifrågasätter ordföranden i allmänna skatteberedningen det lämpliga i att sammankoppla det extra avdraget med ortsavdraget. Det extra avdraget bör dock finnas kvar och göras effektivare än det nuvarande. Det kan då också sägas, att om den framtida utvecklingen skulle präglas av viss återhållsamhet vid ortsavdragens successiva justering uppåt det är desto angelägnare att utmäta det extra avdraget mer generöst. En fastläsning av det senare till ortsavdraget ter sig då inkonsekvent och mindre ändamålsenligt. Den nuvarande principiella konstruktionen av avdraget skulle därför, enligt ordföranden i skatteberedningen, vara att föredra. Den differentiering av avdraget med hänsyn till antalet av dem som den skattskyldige har att försörja som erfordras i det enskilda fallet, torde kunna utföras av de tillämpande myndigheterna inom maximibeloppets ram.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhåller, att reglerna om extra avdrag för nedsatt skatteförmåga för folkpensionärer och i existensminifallen har vissa olägenheter. Särskilt pekas på det tröskelproblem som föreligger. I inkomstskiktet närmast över existensminimum griper skatten in med hundra procent av varje tillkommande inkomst. Motsvarande förhållande gäller i viss mån för folkpensionärer i låga inkomstlägen. Denna skattetröskel har enligt länsstyrelsen bidragit till att undergräva arbetslusten hos berörda skattskyldiga. Om beloppsgränserna för de särskilda avdragen höjes på föreslaget sätt, kommer bestämmelserna om skattelindring vid existensminimum att få betydelse för ett ökat antal skattskyldiga. De med bestämmelserna förenade olägenheterna kommer härigenom att ytterligare skärpas. Särskild eftertanke bör, framhåller länsstyrelsen, ägnas åt att barnavdrag införes för vissa medborgare med små inkomster, ehuru andra grupper med samma eller föga bättre inkomster icke får sin skatt nedsatt på grund av barnförsörjningsbördan; barnbidraget kan man här bortse från eftersom detta tillkommer alla kategorier. Länsstyrelsen betonar, att det anförda icke tar sikte på att personer, som lever under existensminimum och som saknar skattekraft, inte skulle bli befriade från skatt. Men länsstyrelsen anser att man icke kan bortse från den brytning som framträder vid en jämförelse mellan denna grupp av skattebefriade och andra medborgare. — Länsstyrelsen anser att en omprövning i någon form bör komma till stånd men att, såsom förut nämnts, det i departementspromemorian fram-

lagda förslaget får betraktas som en provisorisk lösning, vilken i dagens läge icke kan avvisas.

Även *Föreningen Sveriges kronokamrerare och Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund* erinrar om tröskelproblemen och förbundet anser att behov föreligger av en avtrappningsbestämmelse, som gör att den skattskyldige får behålla åtminstone någon del av marginalinkomsten.

Socialstyrelsen tar upp den i utredningspromemorian antydda frågan om skattefrihet för de inkomstprövade folkpensionsförmånerna och ifrågasätter om icke denna fråga borde tas upp till övervägande i ett vidare sammanhang.

Även *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* uttalar sig för att frågan om att införa skattefrihet för de kommunala bostadstilläggen överväges.

I det av *De blindas förening* m. fl. organisationer avgivna yttrandet berörs särskilt samordningen mellan beskattningen av de handikappade tillkommande förmånerna och rätten till avdrag för med invaliditeten förenade kostnader. Närmast avses invaliditetstillägg (f. n. 1 200 kr. för år) och invaliditetsersättning (f. n. 2 000 kr. för år) enligt lagen om allmän försäkring samt de icke inkomstprövade vårdbidrag för anhörig hemvårdare som utbetalas av landsting. Efter att ha erinrat om att dessa bidrag torde utgöra skattepliktig inkomst och att ett avdrag för motsvarande kostnader icke synes kunna medges i annan form än genom tillämpning av reglerna om extra avdrag för nedsatt skatteförmåga, redogör organisationerna för hur frågan om skattelättnader för invalider och blinda behandlats i några främmande länder. Därom anföres följande.

I Norge medges sålunda jml 75 § 9 st. Lskl. (68 § Bekl.) två extra s. k. klassefradrag, vilket kan innebära ett avdrag från inkomsten med minst 1 700 nkr och i vissa fall upp till 5 900 nkr eller högre. Förutsättningen är fullständig blindhet eller minst 80 % invaliditet av annat slag — vid upp till 10 % synskärpa eller minst 50 % invaliditet medges ett klassefradrag. I Danmark föreligger enl § 22 Ligningsloven vissa jämningsmöjligheter vid beskattningen motsvarande de svenska extra avdragen, men därjämte stadgas i § 7 samma lag att »biståndstillæg» och »plejetillæg» jml folkeförsäkringsloven § 40 st. 3 och 4 jämte vissa likartade intäkter utgör skattefri intäkt. I Finland medges jml IFL 29 § 12 ett avdrag motsvarande så stor del av 1 000 nya fmk som motsvarar invaliditetsgraden. I Förbundsrepubliken Tyskland äger blinda liksom andra ständigt vårdbehövande invalider jml § 65 (1) Einkommensteuereinführungsverordnung rätt till ett schablonavdrag från inkomsten om icke mindre än 3 900 DM. För andra invalider medges avdrag enligt en stigande skala från 360 DM vid 25 % invaliditet till 1 500 DM vid 91—100 % invaliditet — mindre än 50 % invaliditet medför likväl avdragsrätt endast när den skattskyldige har laglig rätt till livränta, lider av ett lyte som uppenbarligen begränsar rörligheten eller är invalidiserad på grund av yrkesskada. I USA medges ett extra avdrag om 600 dollar för den som är blind eller vars make är blind och utan inkomst, från vilken

han skulle kunna åtnjuta motsvarande extra avdrag. I skatteförfattningen [IRC Sec. 151 (d)] definieras därvid blindhet som 20/200 synskärpa efter korrektion på hästa ögat eller synfältsreduktion till högst 20 grader.

De anförda exemplen synes visa, att man i de berörda länderna i regel funnit de merkostnader i samband med blindhet eller annan invaliditet, som gjorts avdragsgilla i den angivna formen, uppgå till belopp överstigande de i Sverige utgående invaliditetstilläggen, invaliditetsersättningarna och vårdbidragen. Även i vårt land torde det också fortfarande vara vanligt, att extra avdrag för nedsatt skatteförmåga på grund av blindhet eller annan grav invaliditet medges med högsta möjliga belopp, även där på grund av invaliditeten utgående folkpensionsförmån väsentligen understigit 3 000 kr.

Organisationerna anser att invaliditetstillägg, invaliditetsersättningar och de nämnda vårdbidragen bör vara skattefria. Organisationerna ifrågasätter emellertid, om icke ett särskilt avdrag, skilt från det extra avdraget, skulle erbjuda en bättre lösning.

I all synnerhet aktualiseras ett sådant önskemål, om det av någon anledning skulle finnas lämpligt att bibehålla nuvarande regel om skatteplikt för invaliditetstillägg, invaliditetsersättning och vårdbidrag. Organisationerna skulle särskilt för detta ändamål vilja väcka tanken att införa ett särskilt *invalidavdrag*. Ett sådant avdrag, som liksom det extra avdraget för nedsatt skatteförmåga lämpligen skulle indexbindas — t. ex. genom anknytning till basbeloppet — borde schablonmässigt medgivas med belopp lämpligen något överstigande invaliditetsersättningen, t. ex. 3 000 kr. Verkliga merkostnader på grund av invaliditeten, som icke kunnat utnyttjas för avdrag från intäkten i särskild förvärvskälla, borde, om de varit skäliga, efter utredning kunna få medgivas även utanför schablonbeloppets ram.

Om ett sådant särskilt invalidavdrag infördes, skulle det bli möjligt att vid beskattningen beakta merkostnader på grund av invaliditet utan att behöva ta i anspråk det extra avdraget för nedsatt skatteförmåga, vars maximibelopp även efter genomförandet av en uppräknings sådan som den i departementspromemorian föreslagna i de mest ömmande fallen skulle behöva utnyttjas för hänsynstagande till existensminimum eller till extra belastningar av annat slag.

Därjämte berör organisationerna frågan om avdrag för sådana extra-kostnader för vården av handikappade barn som icke täcks genom offentliga, skattefria bidrag. Frågan om i vilken form hänsyn härtill bör tas vid beskattningen anses böra särskilt beaktas vid utformningen av bestämmelserna om extra avdrag. Speciellt angeläget uppges vara, att undantagsregeln i 50 § 2 mom. andra stycket KL — som från beaktande vid tillämpning av bestämmelserna om extra avdrag undantar kostnader för underhåll av barn, för vilka den skattskyldige ägt tillgodonjuta allmänt barnbidrag — icke så tolkas, att kostnader uppkommande genom att ett sådant barn är handikappat anses böra lämnas obeaktade vid prövning av fråga om extra avdrag. Slutligen hemställs om en utvidgning av den skattefrihet för näringsbidrag som 1963 års riksdag beslöt (BevU 43; rskr nr 265) samt om möjlighet för invalidiserade statliga och kommunala tjänstemän

till avdrag för sådana extra kostnader under tjänsteresor som gör rese- och traktamentsersättningarna otillräckliga.

Överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Västernorrlands län berör slutligen en fråga om det extra avdragets betydelse för påföring av folkpensions- och sjukförsäkringsavgifter. Det fall som avses är att änka i förpensionsåldern, som endast åtnjuter inkomst av folkpension, undgår sådan avgiftspåföring, om hon är ensamstående och kan beviljas avdrag för nedsatt skatteförmåga, men får avgifter sig påförda om hon har hemmavarande barn, och hennes då högre ortsavdrag överstiger den taxerade inkomsten. Länsstyrelsen ifrågasätter om icke taxeringsnämnderna bör inkopplas på frågan om avgiftsbefrielse i dylika fall. Detta skulle enligt länsstyrelsen möjligen kunna ske på så sätt, att frågan om extra avdrag prövas på basis av det lägre ortsavdraget, även om vederbörande på grund av hemmavarande barn är berättigad till det högre ortsavdraget.

Departementschefen

Vid inkomsttaxeringen kan vissa speciella omständigheter, som anses väsentligen minska skatteförmågan, beaktas genom extra avdrag — utöver ortsavdrag. Det extra avdraget avvägs individuellt av beskattingsnämnderna. Dessa är emellertid bundna av en i skatteförfattningarna inskriven ram. Extra avdrag får således uppgå till högst 3 000 kr.

Extra avdrag kan ifrågakomma för den, vars skatteförmåga varit väsentligen nedsatt på grund av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom eller underhåll av andra närstående än barn, för vilka den skattskyldige fått allmänt barnbidrag. I regel avvägs avdraget i dessa fall med utgångspunkt från de särskilda kostnader som varit förenade med den omständighet som föranlett nedsättningen av skatteförmågan.

Beträffande folkpensionärer gäller en särskild presumtionsregel. Om pensionärens huvudsakliga inkomst utgjorts av folkpension, skall han enligt uttrycklig regel i kommunalskattelagen i allmänhet anses ha haft sådan nedsättning i skatteförmågan som berättigar till extra avdrag. Avsikten med denna regel är bl. a. att den som för sin försörjning varit helt beroende av folkpension inte skall behöva betala skatt. Det nyss nämnda högsta beloppet för extra avdrag, 3 000 kr., gäller emellertid också beträffande folkpensionärerna.

Det föreligger även möjlighet att genom extra avdrag beakta att en skattskyldigs inkomst understiger existensminimum. Om inkomsten efter skatt sålunda understiger existensminimum och detta förhållande beror på nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvårdad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller jämförlig omständighet, kan extra avdrag medges till så stort belopp att inkomsten i vad den understiger existensminimum inte beskattas. Även i dessa fall gäller dock att extra avdrag inte kan medges med mer än 3 000 kr.

Maximibeloppet 3 000 kr. gäller sedan år 1951. Jag bortser då från att vid 1957 och 1958 års taxeringar till kommunal inkomstskatt såsom ett provisorium i avvaktan på väntad höjning av de kommunala ortsavdragen högsta avdragsbeloppet utgjorde 5 000 kr. Genom prisutvecklingen har nuvarande maximum kommit att framstå som otillräckligt i vissa fall. Såsom av den föregående redogörelsen framgår kan fullt hänsynstagande till barnfamiljers existensminimum, sådant detta beräknas av centrala uppboordsnämnden, på grund av maximeringsregeln inte ske genom extra avdrag, när barnens antal överstiger två. Ej heller räcker det extra avdraget alltid till för att tillförsäkra den, vars enda inkomst utgöres av folkpension, den skattefrihet för folkpensionsförmånerna som avsetts.

De fall där den nuvarande ramen för extra avdrag visat sig otillräcklig är visserligen tämligen få till antalet och huvudsakligen lokaliserade till storstadsområdena, men man torde likväl inte kunna bortse från olägenheterna av nuvarande maximiregel.

En utredning i denna fråga har företagits inom finansdepartementet av en särskild tillkallad utredningsman, som i en promemoria föreslagit en omkonstruktion av den övre gränsen för extra avdrag. Förslaget innebär dels att denna gräns direkt anknytes till ortsavdragens höjd och dels att maximum differentieras mellan ensamstående, makar och — i existensminimifallen — barnfamiljerna. I fråga om ensamstående föreslås att det extra avdraget icke får överstiga ett och ett halvt ortsavdrag, dvs. med tillämpning av nuvarande ortsavdrag 3 375 kr. För makar föreslås som översta gräns för det extra avdraget ett belopp motsvarande ortsavdraget för makar, 4 500 kr. Om det extra avdraget motiveras med att inkomsten efter skatt icke överstiger familjens existensminimum skall enligt utredningsmannens förslag avdragsbeloppet få höjas utöver nämnda tal med belopp motsvarande högst ett halvt ortsavdrag för ensamstående (f. n. 1 125 kr.) för varje oförsörjt barn.

Samtliga remissinstanser, som avgivit yttrande över promemorian, är ense om att en höjning av avdragsmaximum erfordras för att avdraget skall kunna motsvara sitt syfte. Flertalet remissinstanser har även anslutit sig till de i promemorian föreslagna maximireglerna. I åtskilliga remissyttrandena har dock framförts invändningar mot att direkt anknyta extra avdragets högsta belopp till ortsavdragen. Några remissinstanser slutligen har motsatt sig en differentiering av det extra avdragets maximum och i stället förordat att högsta avdragsbeloppet skall vara lika för alla kategorier skattskyldiga.

Vad som framkommit vid remissbehandlingen av departementspromemorian ger enligt min mening vid handen att nuvarande regler om högsta belopp för avdrag för nedsatt skatteförmåga behöver omprövas. Med hänsyn till att ortsavdragens storlek och andra väsentliga frågor inom skattesystemet för närvarande är föremål för utredning inom allmänna skatte-

beredningen och kan väntas komma under riksdagens prövning år 1965, torde man dock nu böra inskränka sig till att söka nå en provisorisk lösning av frågan om maximum för extra avdrag. Anledning torde då inte föreligga att direkt anknyta detta maximum till ortsavdragen. Jag vill därför i stället förordade att den övre avdragsgränsen anges direkt i kronor och att gränsen sättes lika för ensamstående och för makar. Såsom lämplig gräns synes mig kunna sättas ett belopp av 4 500 kr. Av utredningspromemorian och remissyttrandena torde framgå, att ett sålunda avvägt maximum är tillräckligt för att under de närmaste åren tillgodose behovet av extra avdrag för folkpensionärer och för sådan nedsättning av skatteförmågan som orsakas av sjukdom, olyckshändelse, ålderdom och underhåll av andra närstående än barn.

Beträffande barnfamiljer, i fråga om vilka anledning föreligger att beräkna det extra avdraget med hänsyn till familjens existensminimum, kan emellertid ett maximum av 4 500 kr. visa sig otillräckligt. Det gäller här sällsynta undantagsfall, men anledning synes mig likväl föreligga att särskilt beakta deras behov av extraavdrag. Situationen blir annars — och den kan för övrigt föreligga redan för närvarande — att den skatt som påföres familjen måste kompenseras av ökad socialhjälp från kommunen, en ordning som icke är tillfredsställande. Jag förordar därför att i nu angivna fall det eljest gällande maximibeloppet höjes med 1 000 kr. för varje oförsörjt barn.

I anledning av ett uttalande av en remissinstans vill jag understryka, att denna höjning av maximibeloppet för extra avdrag ingalunda är att se som något slags »barnavdrag» vid beskattningen. Den är blott en naturlig konsekvens av gällande regel att skatten i vissa undantagsfall jämkas, så att den inte inkräktar på existensminimum. Eftersom detta minimum är beroende av det antal personer som skall leva på inkomsten, bör även det extra avdragets högsta belopp i dessa undantagsfall kunna avvägas efter familjens storlek.

De av mig föreslagna bestämmelserna föranleder ändringar i 50 § 2 mom. och 52 § 1 mom. kommunalskattelagen ävensom i 9 § 2 mom. och 11 § 1 mom. förordningen om statlig inkomstskatt. I samband därmed bör, på sätt föreslagits i departementspromemorian, nu förekommande hänvisningar till lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn utgå; denna lag har nämligen upphört att gälla. Enligt lagen angående införande av lagen om allmän försäkring kan sådana bidrag emellertid utgå under en övergångstid. Detta förhållande bör beaktas i skattehänseende genom ett stadgande i övergångsbestämmelserna till de av mig här förordade författningsändringarna.

Nedsättning av skatteförmågan kan även i viss utsträckning beaktas genom jämkning av s j ö m a n s s k a t t. Bestämmelser härom återfinnes i

14 § förordningen om sjömansskatt jämte anvisningar. För att vinna överensstämmelse mellan vanlig inkomstskatt och sjömansskatt bör dessa anvisningar i detta sammanhang justeras.

I anslutning härtill vill jag föreslå ett tillägg till nämnda anvisningar rörande jämkning av sjömansskatt för sjöman som är bosatt i Danmark, Finland eller Norge. Skatt för sådan sjöman beräknas i princip efter samma regler som för svensk sjöman. För svensk sjöman gäller att han kan få sjömansskatt jämkad, bl. a. om det framstår som sannolikt att han vid taxering till statlig inkomstskatt skulle kunna påräkna vissa avdrag, som han genom att han erlägger sjömansskatt inte kan utnyttja vid sådan taxering. Det rör sig här om avdrag för underskott å förvärvskälla, periodiskt understöd o. dyl., avgift för pensionsförsäkring, m. m.

Vid jämningsbestämmelsens tillämpning i fråga om sjömän, som är bosatta i Danmark, Finland eller Norge, har tvekan uppkommit, om jämkning kan medges, framförallt när fråga är om avdrag för underskott på fastighet i sjömannens hemland. Vid taxering till statlig inkomstskatt medges nämligen i princip icke avdrag för underskott på fastighet, som är belägen utanför Sverige.

En konsekvens av att sjömansskatt för danska, finska och norska sjömän beräknas enligt samma tabeller som för svensk sjöman synes mig böra vara, att samma jämningsmöjligheter föreligger. Vid jämkning bör således hänsyn få tas till avdrag, som sjömannen med tillämpning av grunderna för förordningen om statlig inkomstskatt skulle ha kunnat påräkna vid taxering i sitt hemland. Jag förordar att anvisningarna till 12 § sjömansskatteförordningen kompletteras med en uttrycklig bestämmelse härom.

Vidare vill jag beröra en fråga om beskattning av *invalid*, vilken De blindas förening, De vanföras riksförbund och Svenska vanförevårdens centralkommitté tagit upp i sitt remissyttrande. Organisationerna har föreslagit att invalidernas särskilda omkostnader skall beaktas vid inkomsttaxeringen, i stället för som nu i förekommande fall genom extra avdrag för nedsatt skatteförmåga, genom bl. a. skattefrihet för dem tillkommande invaliditetstillägg och invaliditetsersättning enligt lagen om allmän försäkring samt för s. k. hemsjukvårdsbidrag av landsting.

Invaliditetstillägg och invaliditetsersättning utgår utan behovsprövning till blinda, till personer med avsevärda vårdbehov och till förvärvsarbetande invalider med svåra kroppsliga defekter. Förmånerna motiveras av de särskilda behov som här föreligger på grund av höjda levnadskostnader och försämrade möjligheter till normal livsföring¹. Förmånerna är skattepliktiga medan de kostnader, som förmånerna avser att täcka, i princip inte är avdragsgilla. Visserligen har taxeringsnämnderna möjlighet att beakta de handikappades särskilda förhållanden genom extra avdrag för nedsatt skat-

¹ Prop. 1962: 90 s. 298—300.

teförmåga, men bestämmelserna om sådant avdrag är sådana att extra avdrag i många fall inte medges eller medges med sådant belopp att förmånerna helt eller delvis blir beskattade.

De särskilda invalidförmånerna enligt lagen om allmän försäkring intar en särställning genom sin konstruktion som i huvudsak ersättning för speciella kostnader, vilka inte tillgodoses genom de generella pensionsförmånerna. Till sin karaktär är de jämförbara med de skattefria utbildnings- och omskolningsbidragen till partiellt arbetsföra. Jag vill därför, om än med någon tvekan, förorda att man såsom ett undantag från regeln om skatteplikt för allmän pension gör de särskilda invalidförmånerna skattefria. Om så sker torde även landstingens hemsjukvårdsbidrag böra vara fritagna från beskattning hos de vårdbehövande. Hemsjukvårdsbidrag utgår även i vissa fall från primärkommunerna och bör naturligtvis även i sådana fall omfattas av skattefriheten. En redogörelse för vad som gäller rörande hemsjukvårdsbidrag finnes intagen i socialpolitiska kommitténs betänkande om åldringssjukvårdens läge (SOU 1963: 47 s. 196 ff). Ett stadgande om den nu förordade skattefriheten synes böra införas i 19 § kommunalskattelagen.

I detta sammanhang vill jag uppta ytterligare en fråga. Viss oklarhet har på senare tid rått om grunderna för värdering av den förmån av fritt vivre som tillkommer *sjuksköterskeelever*. Dessa erhåller under utbildningstiden — förutom nämnda naturaförmåner — en mindre kontant-ersättning, som närmast har karaktär av fickpengar. Om det fria vivret upptas till sitt fulla värde, tar skatten ofta en större del av kontantersättningen i anspråk än som kan anses skäligt. På grund härav torde i praxis förmånens värde ofta ha beräknats till ett lägre belopp än som sker för andra löntagare. Riksskattenämnden har emellertid, i anledning av en hos nämnden gjord hemställan om yttrande i ämnet, uttalat att denna praxis inte står i överensstämmelse med den i kommunalskattelagen (42 § jämte anvisningar) angivna regeln om att värderingen skall ske med ledning av det pris som i orten gäller, därest det är fråga om att skaffa sig förmånerna för pengar.

Jag vill därför föreslå att kommunalskattelagen kompletteras på denna punkt. För värderingen synes den principen böra gälla att i dessa fall naturaförmånerna inte värderas högre än som framstår som skäligt med hänsyn till kontantersättningens storlek och övriga förhållanden. Undantagsbestämmelsen är givetvis föranledd av nuvarande förhållanden på området. Därest ifrågavarande elevers kontantersättningar skulle ändras därhän, att de för sitt arbete uppbär avtalsenlig lön, kommer ersättningarna uppenbarligen att mista sin karaktär av fickpenning. Samma situation kan uppkomma i den mån de ifrågavarande elevkategorierna får del av den utbyggnad av studiestipendieringen som är under övervägande. Den för-

ordade värderingsregeln bör tillämpas inte endast i fråga om sjuksköterskeelever utan även i andra jämförbara fall, där vederbörande inte har anställning i egentlig mening utan undergår utbildning och därvid åtnjuter blott naturaförmåner eller sådana förmåner jämte en mindre kontanter-sättning, som närmast är avsedd som en fickpenningliknande uppmuntran.

Jag förordar ett tillägg av detta innehåll till anvisningarna till 42 § kommunalskattelagen.

Förslag till de i det föregående berörda författningsändringarna har upprättats inom finansdepartementet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå 1964 års riksdag att antaga de inom finansdepartementet upprättade förslagen till

1) *lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);*

2) *förordning angående ändrad lydelse av 9 § 2 mom. och 11 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt; samt*

3) *förordning angående ändrad lydelse av anvisningarna till 12 § förordningen den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt.*

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven-Olof Norberg

Utredningsmannens författningsförslag

Förslag

till

Lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att 50 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 samt punkterna 1—3 av anvisningarna till 50 § samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

50 §.

2 mom. För fysisk — — — kronor, bortfaller.

Finnes skattskyldigs skatteförmåga under beskattningsåret hava varit väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka den skattskyldige ägt tillgodonjuta allmänt barnbidrag, eller annan därmed jämförlig omständighet, må efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, prövningsnämndens beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med kommunalt Ortsavdrag, med ytterligare ett efter omständigheterna avpassat belopp. *Det särskilda avdraget må dock icke fastställas till högre belopp än som motsvarar ett och ett halvt Ortsavdrag beträffande skattskyldig, för vilken det kommunala Ortsavdraget bestämmes jämlikt 48 § 2 mom. fjärde stycket (ensamstående), samt ett Ortsavdrag beträffande övriga skattskyldiga.* Har skattskyldig på grund av jämkning vid beräkning av sjömansskatt åtnjutit avdrag för nedsatt skatteförmåga, skall avdrag, som avses i detta stycke, minskas med det belopp, varmed jämkning medgivits.

Om skattskyldigs inkomst, efter avdrag av därå belöpande skatt, på grund av nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvårdad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller annan därmed jämförlig omständighet understigit vad han kan anses hava behövt till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn (e x i s t e n s m i n i m u m) må den skattskyldige jämväl, efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, prövningsnämndens beprövande, erhålla avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga med belopp som ovan sägs, *dock att beträffande skattskyldig med oförsörjda barn avdraget må för varje sådant barn ökas med ett halvt, för ensamstående gällande Ortsavdrag.*

Skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av folkpension skall — därest särskilda omständigheter icke till annat föranleda — anses hava haft sådan nedsatt skatteförmåga, varom i andra stycket förmäles.

Vad härefter — — — beskattningsbar inkomst.

Anvisningar

till 50 §.

1. Den skattskyldiges — — — inkomsten åtnjutits.

Den myndighet — — — särskilda fallet.

Normalbeloppen för — — — förvärvskällan tjänst.

Vid bestämning — — — i inkomsten.

Fråga om — — — förmånens värde.

Har den skattskyldige haft — — — därtill föranleda.

Har den skattskyldige under — — — skattemyndighetens beslut.

Har den skattskyldige icke haft högre inkomst än det för honom beräknade existensminimibeloppet och har detta befunnits bero av förhållande, varom i 50 § 2 mom. tredje stycket förmäles, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga medgivas med så stort belopp, dock högst enligt vad i nyss nämnda lagrum sägs, att den skattskyldige icke påföres beskattningsbar inkomst.

Är inkomsten högre än nyss sagts men icke så stor, att inkomsten minskad med skatten därå uppgår till existensminimum, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga beviljas med så stort belopp, *maximerat på sätt i föregående stycke sägs*, att större skatt icke kommer att uttagas än att inkomsten, minskad med skatten, uppgår till beloppet av existensminimum.

Nedsatt arbetsförmåga — — — normal arbetsinkomst.

2. Därest skattskyldig varit för sin försörjning helt beroende av vad han i form av folkpension uppburit, bör den taxerade inkomsten regelmässigt minskas med ett belopp motsvarande vad han sålunda uppburit, dock *ej överstigande vad som angives i 50 § 2 mom. andra stycket*. Om den skattskyldige mot låg avgift vistats å sjukhus eller annan anstalt eller om hans levnadskostnader rönt inverkan av annan därmed jämförlig omständighet, bör det belopp, varmed den taxerade inkomsten enligt vad nyss sagts må minskas, jämkas med hänsyn därtill.

Om skattskyldig åtnjutit jämväl annan inkomst än folkpension, men pensionen likväl utgjort den huvudsakliga delen av hans inkomst, bör den skattskyldige regelmässigt medgivas ett med hänsyn till omständigheterna jämkat avdrag för nedsatt skatteförmåga.

Därest denna folkpension icke uppgått till minst hälften av den sammanlagda inkomsten, bör avdrag, som ovan sägs, medgivas allenast då särskilda skäl därtill föranleda.

3. Finnes skattskyldig, som åtnjutit folkpension, böra erhålla avdrag enligt punkt 1, må han icke erhålla avdrag enligt punkt 2 annat än om han därigenom skulle erhålla ett högre avdrag än enligt punkt 1. I dylikt fall må avdrag enligt sistnämnda punkt icke ifrågakomma.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Äldre bestämmelser skola dock fortfarande gälla i fråga om 1964 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1964 eller tidigare år. Jämväl efter denna lags ikraftträdande skall vidare skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av bidrag som avses i 15 § lagen om införande av lagen om allmän försäkring, i regel anses hava haft nedsatt skatteförmåga på sätt i äldre bestämmelsen i 50 § 2 mom. fjärde stycket kommunalskattelagen

jämte därtill hörande anvisningar stadgats beträffande skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av bidrag som avses i lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn.

Förslag

till

Förordning angående ändrad lydelse av 9 § 2 mom. förordningen 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt

Härigenom förordnas, att 9 § 2 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

9 §.

2 m o m. För skattskyldig — — — kronor, bortfaller.

Finnes skattskyldigs skatteförmåga hava varit väsentligen nedsatt av anledning varom i 50 § 2 mom. andra, tredje eller fjärde stycket kommunal-skattelagen förmäles, må efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, prövningsnämndens beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med statligt Ortsavdrag, med ytterligare ett efter omständigheterna avpassat belopp, dock högst *enligt vad som stadgas i 50 § 2 m m. andra och tredje stycket kommunal-skattelagen*. Har skattskyldig på grund av jämkning vid beräkning av sjömansskatt åtnjutit avdrag för nedsatt skatteförmåga, skall avdrag, som nu sagts, minskas med det belopp, varmed jämkning medgivits.

Vad härefter — — — beskattningsbar inkomst.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock skola äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om 1964 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1964 eller tidigare år.